

Jordi Boixadó

Mentre la neu sigui blanca

Columna

JORDI BOIXADÓS
MENTRE LA NEU
SIGUI BLANCA

COL·LECCIÓ CLÀSSICA
PRIMERA EDICIÓ: SETEMBRE DEL 2022
© JORDI BOIXADÓS, 2022
L'EDICIÓ D'AQUEST LLIBRE S'HA NEGOCIAT A TRAVÉS DE THE FOREIGN OFFICE AGÈNCIA LITERÀRIA
© COLUMNNA EDICIONS, LLIBRES I COMUNICACIÓ, S.A.U.
AV. DIAGONAL, 662-664 - 08034 BARCELONA
ISBN: 978-84-664-2948-1
DIPÒSIT LEGAL: B. 12.042-2022
FOTOCOMPOSICIÓ: AURADIGIT
IMPRÈS A CATALUNYA - *PRINTED IN CATALONIA*
www.columnnaedicions.cat

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47). Tots els drets reservats.

El paper utilitzat per imprimir aquest llibre està qualificat com a ecològic i procedeix de boscos gestionats de manera sostenible.

Örnsköldsvik, febrer del 2016

L'Einar va aturar el trepant a mig moviment, el va deixar repenjat en el gel i es va quedar contemplant el petit solc circular que havia començat a marcar un segon abans.

Feia deu anys, o potser més, que ja no preguntava al pare per què havia marxat del seu poble i per què no hi havia tornat mai, i l'última cosa que ara esperava era que l'home, dret al seu costat sobre el gel, acompanyat del Bruce, li digués que sí, que l'hi explicaria, com si aquells deu anys no haguessin passat i ell acabés de fer-li la pregunta.

Va tombar el cap per mirar-lo als ulls. No se li veien entelats per la vellesa, encara no era tan gran; continuaven vius, i la seva expressió era decidida i serena. L'Einar es va preguntar fugaçment si de jove els tenia tan enfonsats com avui, entre els pòmuls sortints i arrugats per l'edat i les celles plenes de pèls blancs en desordre, que ara amb prou feines se li entreveien sota la gorra de llana que li tapava el front.

Rere el rostre de pell bruna destacava, retallada contra el cel del migdia d'hivern, la silueta del trampolí de salts que havien construït, aprofitant el pendent del turó

que dominava la ciutat i el port, tres lustres abans que en aquell racó de món se celebressin els primers jocs paralímpics d'hivern de la història, el 1976; l'any que l'Einar havia nascut.

—Vols dir que no t'hauries de tapar una mica més la cara, pare?

—No fa pas tant de fred, Einar. No devem ser ni a deu sota zero.

L'Einar va somriure. Els hiverns ja no eren com els de la infància, però el mar continuava congelant-se a la badia, i aquell febrer estava ben glaçat.

Va clavar de nou el trepant per continuar marcant el cercle al gel i va tornar a fer girar la manovella. Hi treballava a mà. Hi havia qui foradava amb trepants elèctrics alimentats amb bateries, però ells dos s'estimaven més fer-ho a l'antiga. No hi havia gaire més gent pescant aquell migdia de l'últim diumenge de febrer, i s'havien endinsat prou en el mar glaçat perquè només se sentís el xerric de la gruixuda i ampla broca contra el gel. Quan va haver acabat de clavar el trepant i ja no notava resistència al fons, va estirar fort i va aixecar un tros de gel quasi cilíndric de més d'un pam de fondària. Llavors es va posar de genolls per preparar el cuc i l'ham, mentre el pare s'asseia a terra i el Bruce s'acostava a observar l'agitació de l'aigua, les onades que pujaven i baixaven per les parets del forat fins que es va tornar a encalmar. Un cop enfilat el cuc, l'Einar va introduir el sedal a l'obertura en el gel, el va deixar uns segons perquè s'hi enfonsés bé i tot seguit en va recuperar uns quants centímetres fent girar el rodet cap enrere.

—Au, Bruce, no emprenyis. Fuig! —va dir.

El Bruce es va apartar del forat, es va allunyar unes quantes passes, va aixecar la pota del darrere i va pixar. El gel era tan dur que el pixum del gosset negre de peus

blancs i orelles eixerides pràcticament no va desfer res més que uns pocs mil·límetres de polsim de neu i es va escampar, groguenc, per la superfície.

L'Einar es va asseure amb les cames encreuades, igual que el pare, tocant el gel amb les natges i les cuixes, ben protegides amb els pantalons impermeables, sense deixar anar la canya, i tots dos es van quedar callats contemplant el sedal, disposats a esperar amb paciència fins que el vell va decidir trencar el silenci.

—Has sentit el que t'he dit, Einar?

Les paraules no arribaven a ressonar, sinó que queien mortes en la gelor humida i silenciosa de l'hivern al golf de Bòtnia.

L'Einar no va aixecar el cap. Tenia la mirada clavada en el sedal. Aquell no era un moment qualsevol. Sempre havia volgut saber per quina raó el pare callava sobre el seu passat més distant. Va agafar aire profundament pel nas i el va deixar anar amb un sospir. Ho va repetir tres vegades, i cada vegada l'aire li fregava les cordes vocals i la glotis abans de sortir formant un nuvolet de baf.

—Sí, pare. T'he sentit.

—I doncs?

L'Einar va fer girar el rodet cap endavant per deixar una mica més de sedal i així agitar el cuc. Qualsevol altre dia hauria fet aquell moviment quasi sense ni adonar-se'n, de tan repetit. Ara, però, era conscient de cada gest que feia, de cada pensament que li venia al cap i de cada paraula que pronunciava.

—Què vols que et digui? —va fer—. M'ho vols explicar ara mateix?

El vell va deixar anar un somriure lleu i, sense bellugar-se, va contestar, amb la veu enronquida per l'edat i el fred:

—Hi ha condicions.

El fill el va mirar per veure si era capaç de distingir alguna emoció en el rostre de l'home que l'havia dut al món, quasi sempre inaccessible, quasi sempre tan serè i dur alhora, com el mar de gel on en aquell moment seien tots dos.

No es podia dir ben bé que fos un home sorrut; no era gaire parlador, però tampoc no defugia les converses. Només quan en una xerrada apareixia qualsevol cosa que tingués a veure amb la infància o amb l'adolescència, i sobretot quan per alguna raó es parlava del seu país d'origen, es tancava en si mateix. Quan allò passava, els seus ulls foscos semblaven adreçar-se cap a algun punt més enllà de les parets, dels arbres o del mar. Els trets facials no se li endurien, aleshores; senzillament paraven de bellugar-se i es podia quedar així uns quants minuts, i la gent que l'envoltava s'adonava que calia canviar de conversa. De vegades s'aixecava de la butaca o de la cadira o d'allà on fos que estigués assegut i s'allunyava uns instants a mirar per la finestra, o a rondar pels voltants si eren al carrer o en un bosc o davant del moll.

Ara, en canvi, havia encorbat lleument les commissures dels llavis cap amunt.

—Per què somrius? —va dir l'Einar.

—No hi tinc dret?

—Pare, si us plau. És clar que hi tens dret. De fet, m'alegro que somriguis, però...

—Però què? Et sorprèn?

L'Einar va deixar de mirar el pare i va clavar la vista en el sedal. Va tornar a fer girar el rodet cap enrere mentre rumiava la resposta.

—Sí —va dir, finalment, sense bellugar els ulls.

—Suposo que és normal. De què somric, dius? De les condicions, somric, vet-ho aquí.

A l'Einar li agradava que el pare digués coses com ara «vet-ho aquí». Poca gent feia servir aquella mena d'expressions.

—A veure amb què em sortiràs, ara, pare.

—Què recordes del 1996?

L'Einar va notar que se li feia de cop un petit nus a la gola. Si no fos que el fred ja li devia haver posat les galtes ben colrades, hauria pensat que s'enrojolava. El pare no havia triat aquell any a l'atzar.

—En vaig fer vint —va dir per guanyar temps.

—Això no cal recordar-ho. Et basta de restar o sumar, depèn de si comptes d'ençà d'avui o de l'any que vas néixer.

—No se m'ha acudit mai pensar si val més comptar els anys endavant o endarrere. Sumar és més fàcil.

—No fugis d'estudi. Què recordes?

L'Einar va tornar a sospirar. El pare semblava gaudir d'aquella mena de joc que ell mateix havia iniciat, de manera que el fill va decidir tirar pel dret i no continuar rumiant cada paraula que hagués de pronunciar.

—Un grapat de coses bones i una de molt dolenta —va contestar, i va notar que les celles se li arrufaven una mica—. Per quina vols que comenci?

—Tria tu —va dir el pare de seguida, com si tingués una resposta preparada per a cada comentari que li pogués fer el fill.

—Al gener, la mare i tu us vau separar i ella se'n va tornar a Falun, a casa dels avis, en ple hivern.

El pare va fer que sí amb un gest de la barbata i va dir:

—Suposo que aquesta és la dolenta.

L'Einar va apartar els ulls del sedal, va tombar el cap i va mirar el pare, molt seriós.

—No facis broma d'això, coi!

Va alçar la canya d'una petita estrebada i la va tornar a deixar caure d'un cop sec. L'aigua es va agitar dins del forat.

—Ho veus! —va exclamar—. Em fas fer gestos bruscos. Així no picaran.

—Perdona.

L'Einar sabia que aquella era la manera que tenia el pare de fingir que el record de la mare fent les maletes i marxant de casa no l'afectava gaire.

—Perdonat. Però m'estimaria més que no em volguessis fer creure que no et fa mal.

—Me'n va fer, sí, i encara me'n fa prou, però han passat molts anys, i ara no em ve de gust de parlar-ne. Què més recordes?

—Tota la resta van ser coses bones, aquell any. El més important és que vaig decidir quedar-me aquí, en comptes d'anar-me'n amb ella. Vaig acabar la formació professional, vaig començar a sortir amb la Lena i em vaig posar a treballar amb tu quan feia poc que t'encarregaves del manteniment al pavelló d'hoquei sobre gel i als banys. Tot el mateix any. Ah, i em vas regalar una trompeta nova.

L'Einar es va aturar un instant i va tornar a enfocar el forat en el gel. El 1996 també havia anat per primera vegada a Barcelona. Amb la Lena, a visitar la ciutat. No l'hi havia dit al pare aleshores, perquè no el volia disgustar; ho va saber més tard. I ara tampoc no ho esmentaria.

—Per què m'ho preguntes? —va dir, mirant d'esquivar la qüestió.

—Et deixes coses.

—Suposo.

—Coses importants.

—Sí, pare. Com allò d'Uppsala. Quan em vaig matricular de català a la universitat per estudiar-lo a distància. D'entrada ja em van fer passar al segon nivell.

—Allò va ser l'any següent, noi. Te'n deixes una altra del noranta-sis.

L'Einar va tombar de nou el cap i va fixar la vista en els ulls foscos, quasi negres, del pare, disposat a aguantar-li la mirada. El vell no ho havia fet mai, allò, treure ell mateix la qüestió, parlar del que no havia volgut parlar mai. L'Einar, però, va decidir que, igual que deixava anar sedal quan convenia, ara deixaria passar el temps perquè fos el pare, i no ell, qui tibés.

El vell tampoc no va apartar la mirada. Va exhalar un nuvolet de baf i va dir:

—Una cosa que varem fer tu i jo per fer-nos passar el disgust de ta mare.

El fill va notar que se li destensaven les barres tot d'una i que les celles se li desarrufaven. Va abaixar els ulls, va obrir un somriure, aquest d'orella a orella, va mirar cap a l'interior de la badia, cap a la ciutat i després més enllà dels turons, com si volgués abastar amb la vista un indret quatre-cents quilòmetres més al nord.

—Vam fer el Padjelantaleden junts.

—Això mateix. Veig que en serves bon record.

L'Einar va tornar a somriure, aquesta vegada de les expressions del pare, d'aquell català antiquat que ara ningú no parlava.

—Encara avui te n'estic agraït —va dir.

—I jo a tu.

L'Einar va desviar els ulls cap a l'entrada de la badia gelada. Una boirina lleu s'alçava sobre l'extensió de glaç, però no li impedia allunyar la mirada que, per un instant, se li havia enterbolit d'emoció.

—Quines d'aquelles coses tornaries a fer? —va preguntar el vell.

El jove es va empassar la saliva perquè no se li enrogallés la veu en contestar.

—Vols dir si tornés enrere? Què repetiria de tot allò? —Va fer com qui rumia, malgrat que sabia la resposta des del primer instant—. Tot. Tret que la mare se n'anés, és clar, però això no seria decisió meva. De què va, això, pare? Aquestes són les condicions? Que et parli del meu passat?

—No.

El rostre del jove es va enfosquir. Potser el que el pare volia era dir-li, indirectament, que ell sí que canviaria alguna cosa del passat, si pogués.

—No canviaria res. Res d'aquell any, almenys. I tu?

—No vaig per aquí, fill.

—No? Doncs ara no t'entenc.

—No és culpa teva. No m'entens perquè no m'he explicat gens bé.

L'Einar va tornar a somriure. Aquell era el pare en estat pur: enigmàtic quan volia, intel·ligent i generós. De vegades, el jove es preguntava com podia ser que aquell home fos tan lliure d'esperit i al mateix temps tan eixut d'expressió.

—Doncs explica't.

—El que vull dir és: quina és l'única d'aquelles coses que podries repetir ara? Fer-la exactament igual.

—Deixa'm que les repassi. No crec que m'admetessin a l'HVE, o sigui que si volgués tornar a estudiar, no seria el mateix. Sortir amb la Lena? Allò es va acabar quan va marxar a fer l'Erasmus, i les segones vegades no solen funcionar; i a més ara hi ha la Kamlai, i no la deixaria per res del món...

—Per res del món, no s'ha de dir mai —el va tallar el pare, seriós.

—Ja m'entens. És una manera de dir —va replicar el fill, i tot seguit va afegir—: Tornar a treballar amb tu? Ara series tu qui treballaria per a mi. I no em matricularé altre cop de català a Uppsala; m'hi avorriria, en sé prou per fer-me un sobresou.

—Llavors, què queda? Una cosa que sí que pots tornar a fer.

L'Einar va mirar altra vegada en direcció al nord, rere la ciutat i els turons que l'envoltaven. Cap a la solitària immensitat septentrional, passat el cercle polar, allà on els arbres s'empetiten, els cims arrodonits i sempre nevats semblaven a tocar i la tundra s'estenia a pèrdua de vista.

Llavors va notar una lleu estrebada al sedal. El peix havia acudit a la cita.

Quan va haver tret la perca, la va desenganxar de l'ham. Unes quantes gotes de sang van tacar el gel vora les botes del pare. El Bruce es va acostar amb la intenció de llepar-les.

Més tard, quan s'acomiadaven davant de la porta de la casa on el pare vivia amb la Dagmar, el vell li va posar una mà al canell, el va mirar fixament, va obrir els llavis molt a poc a poc i, amb una espurna de malícia als ulls i un somriure amb prou feines visible, va dir:

—Per cert, allò d'anar a Barcelona aquell any, que llavors em vas amagar i que vaig haver de descobrir tot sol, i que ara tampoc no has esmentat, no cal que ho callis més. Farem foc nou.